

**Kartlegging av kulturminner og uteområder i
Rissa-, Åfjord-, Ørland- og Bjugn-kommune.**

Forord

Med denne brosjyren er det ønskelig å beskrive tilstanden på utvalgte friluftsområder og kulturminner med hensyn til universell utforming og tilgjengelighet. I tillegg vil det bli beskrevet forslag til endringer i forhold til prinsipper om universell utforming. Universell utforming er en strategi for planlegging og utforming av produkter og omgivelser for å oppnå et inkluderende samfunn med full likestilling og deltakelse for alle.

«Universell utforming er utforming av produkter og omgivelser på en slik måte at de kan brukes av alle mennesker, i så stor utstrekning som mulig, uten behov for tilpassing og en spesiell utforming»

De sju prinsippene for universell utforming:

- 1. Like muligheter for bruk.**
- 2. Fleksibel i bruk.**
- 3. Enkel og intuitiv i bruk.**
- 4. Forståelig informasjon.**
- 5. Toleranse for feil.**
- 6. Lav fysisk anstrengelse.**
- 7. Størrelse og plass for tilgang og bruk.**

Center of Universal Design, 1997.

Det er i denne brosjyren foreslått relativt enkle tiltak som i stor grad vil øke tilgjengeligheten for personer med ulik funksjonsnedsettelse. Tiltakene trenger ikke nødvendigvis fullt ut oppfylle reglene for universell utforming. Trondheim Kommune sin «Veileder publikumsbygg» er benyttet ved forslag til tiltak.

Hensikten med brosjyren er å danne et grunnlag for et eventuelt videre arbeid med universell utforming i Sør-Trøndelag fylke. Samt opplyse og danne et kunnskapsgrunnlag for flere aktører på feltet. De vil ikke bli presentert historiske beskrivelser av de utvalgte friluftsområdene og kulturminnene. Dette er presentert i andre brosjyrer.

Under lesning må det tas høyde for at kartleggingen er utført på høsten, da enkelte områder antakelig ser annerledes ut sommerstid.

Tekst og bilde er utarbeidet og tatt av Mari Anne Bjørkmann.

Om det er ønskelig med utfyllende informasjon om områdene eller du har spørsmål ta kontakt pr. mail: mariannebjorkmann@gmail.com

Trondheim april 2009.

Innholdsliste

Forord	2
Rissa kommune.....	4
1. Helleristningene på Stykket.....	4
2. Stadsbygd kirke.....	5
3. Kystens Arv.....	5
4. Rødberg fyrstasjon.....	6
5. Rissaraset.....	6
6. Rein kloster.....	7
7. Fevåg kulturminnesti.....	8
8. Revsneshagen.....	9
9. Pevika badeplass.....	10
10. Bryggerekka i Råkvåg.....	10
11. Haugsdal kro.....	11
12. Krinsvatn.....	11
Åfjord kommune.....	12
13. Selsettangen friluftsområde.....	12
14. Stupetårn.....	13
15. Stokkøya sjøenter/Hosnasand.....	14
16. Harbakhula.....	14
Ørland kommune.....	15
17. Sjøgata på Uthaug.....	15
18. Garten.....	16
19. Nøkkelhaugen.....	17
20. Bruholmen friluftsområde.....	17
21. Austråttområdet.....	18
22. And-damman.....	20
Bjugn kommune.....	20
23. Mølnargården.....	21
24. Valseidet forminneområde.....	21
Kart.....	22

Rissa kommune

1. Helleristningene på Stykket

Det er skiltet ved riksveien. Inn til kulturminnet er det grusvei, denne er ulent. Fremme ved helleristningene er det en stor plass/snuplass med grusunderlag som det er naturlig å parkere på. Plassen har ikke markerte parkeringsplasser. Ved samling av mange biler vil dette gjort parkeringsmulighetene ryddigere og antakelig tryggere for bevegelseshemmede. Trondheim Kommune anbefaler at 5-10 % av plassene skal være tilrettelagt for bevegelseshemmede. Området er tilgjengelig for alle brukergrupper.

Det er bygd en treplattung foran helleristningene, rundt plattformen er det flatt og sammenpakket underlag med stor singel. Historien til helleristningene er presentert på et skilt. Skiltet er i magehøyde og knekt i ca 70 graders vinkel bakover. Skiltet reflekterer lite lys. Skiltet er informativt, med både tekst og bilder. Orienterbarheten på området er god for de fleste, men det mangler taktil skilting for blinde.

Helleristningene er ikke veldig tydelige å se i steinen, tross av at innhoggene er malt. Det kunne vært mulig å lyssatt det slik at kontrastene i steinen ble sterkere, det vil gjøre at helleristningene kommer tydeligere frem.

Det er ikke å anbefale området til allergikere, da det er mye skog og lauvtrær på området. Helleristningene ligger i et stille område med utsikt ut mot fjorden.

2. Stadsbygd kirke

Kirken ligger rett ved veien, så den er synlig, men et skilt ved veien med kirkens navn og henvisning til parkeringsplass ville bedret orienterbarheten. Det er en stor parkeringsplass på området uten markerte plasser. Her gjelder samme anbefalinger som ovenfor. Området rundt kirken er flatt og underlaget er fast og hardt. Fremkommeligheten er god. Det er tydelige skiller mellom sti og gress, noe som gir naturlige ledelinjer til og fra kirken. På en av sideinngangene til kirken er det rullestolrampe. Det er handikoptolett med rampe på området.

3. Kystens Arv

Det er godt skiltet langs veien. Det er ikke markerte parkeringsplasser på området. Dette bør gjøres for å bedre adkomsten, samt for å dekke anbefalinger fra Trondheim Kommune.

Det er et oversiktskilt/kart ved inngangen til museumsområdet. Skiltet står høyt og har mye informasjon, her bør det gjøres endringer for å nå ennå flere brukergrupper. Skiltet bør være i en lavere høyde og bli plassert slik at man kan komme nærmere informasjonen. Det var et eget hus med informasjon og suvernier på området. Huset kunne med fordel vært gjort synligere. Det var både trapp og rampe inn til inngangen, inngangspartiet var smalt, det anbefales å gjøre målinger for å sikre at det er et snuareal som tilsvarer hva Trondheim Kommune anbefaler i «Veileder publikumsbygg». Museumsområdet er stort og relativt flatt med god fremkommelighet grunnet stier med hardt underlag. Stiene på området er gode ledelinjer for svaksynte. Man kunne enkelte steder gjort dette bedre. Det kunne vært flere stier som førte til de ulike delene ved museet. Det var for eksempel satt ut stolgrupper, men det var ingen sti eller ledelinje som ledet til disse.

Området ned mot fjorden kunne vært mer tilrettelagt, så flere kunne benytte seg av utsikten og eventuelt hatt mulighet til å fiske. Her kunne man alternativt bygget en flyte-/fiskebrygge. For å hindre uhell ved vannkanten burde det vært en stoppekant eller en tydelig merking der terrenget ender ned mot fjorden.

4. Rødberg fyrstasjon

Er plassert et godt stykke fra hovedveien. Det var skiltet med «kultur-symbolet» ved hovedveien, og en gang til etter at man hadde svingt av, men så sluttet skiltingen. At kultursymbolet henviste til Rødberg fyrstasjon kom ikke frem. Skiltene må endres. Det er ingen parkeringsplasser på stedet, så man må parkere i veien. Dette bør endres.

Opp til fyret er det en gressbakke med to hjulspor. Denne burde vært planert ut og eventuelt utstyrt med rekkverk. Dette vil gjøre fremkommeligheten lettere for flere brukergrupper. Et rekkverk vil også kunne fungere som en ledelinje for svaksynte.

5. Rissaraset

På en liten forhøyning ved veien står det et skilt med historien til Rissaraset, fra skiltet ser man området der raset skjedde. Skiltet bør tippes 5-10 grader for å appellere til flere og hindre at lys reflekteres. Skiltet bør ha uthevet skrift for svaksynte. Bortenfor skiltet står det en krakk, dette er en naturlig hvileplass. Fremkommeligheten er god. Steinklossene rundt krakken kunne med fordel vært

markert tydeligere for svaksynte. Underlaget på forhøyningen er plant med steinfliser. Ned fra forhøyningen er det på et sted laget en nedgang som gjør at en i rullestol eller en med barnevogn vil komme opp og ned. Denne forhøyningen kunne med fordel vært tatt bort, det ville gjort fremkommeligheten enklere for rullestolbrukere. På grunn av mye ugress var det vanskelig å se denne helningen. Forhøyningen burde hatt tydeligere kontraster i skille bakke og forhøyning. Dette vil gjøre forhøyningen enklere å se. Det er to bjørk på området, men ellers er det langt unna andre busker, derfor kan det antakelig besøkes av allergikere.

6. Rein kloster

Det er godt skiltet langs veien til klosteret. Men ingen skilt da man er fremme, det er ingen skilting som henviser til parkeringsplass. Dette bør gjøres i henhold til tidligere anbefalinger.

Et informasjonsskilt over Rein kloster står plassert midt i en skråning mellom det man kan forstå er parkeringen til kirken og parkeringen til kirkegården. Plasseringen av skiltet er uhensiktsmessig og lite fremkommelig. Det er en smal sti frem til skiltet. Informasjonsskiltet er høyt og satt opp i 90 grader. Dette kunne med fordel for flere vært lavere og tippet 5-10 grader forover i overkant. Stien til skiltet er bratt, uavhengig av hvilke parkeringsplass du velger.

På samme nivå som skiltet er det en informasjonsbod, denne er det av samme grunn vanskelig fremkommelighet til for flere brukergrupper. Inngangspartiet på informasjonsboden har kun trapper. I hovedsak anbefales det at både informasjonsskilt og bod flyttes for å gjøre den mer tilgjengelig og bedre ankomsten for flere. Informasjonsboden bør da få rampe som gjør den tilgjengelig for rullestolbrukere.

Opp til klosterruinene, naturparken og stianlegget fra parkeringsplassen er det sti av fast underlag, men med mye stigning. Muligheten er å lage større svinger på stien som gjør at stigningen blir mindre. En elektrisk rullestol vil ikke klare en stigning på mer enn 1:15 i følge Norges

handikapforbund. Men her må man også ta hensyn til natur, dyr- og planteliv. Stiene er ikke sikret med rekkeverk eller annen sikkerhet ned mot helninger i naturen. Et rekkverk vil fungere som sikkerhet, ledelinje for svaksynte og støtte for de som trenger det. Underveis på denne stien burde det være hvileplasser med krakker, av hensyn til eldre og allergikere.

Stiområdet rundt klosteret er stort og godt merket med skilt. Inne i skogen er stianlegget enkelte ganger noe ulent, dette burde vedlikeholdes for å hindre uhell. Underveis på stiene er det krakker man kan sitte på. Rundt i stianlegget og naturparken er det skiltet for eksempel ulike typer trær. Disse er noen steder vanskelig å se. Dette kunne vært bedret med tydeligere skilt, større kontraster og endret plassering.

Området rundt klosterruinene er flatt med planert gressplen.

Hele området er stort og fint, med noen få endringer ville området appellert til ennå flere.

7. Fevåg kulturminnesti

Det er skiltet langs veien. Det er videre skiltet ned til en parkeringsplass der det står et oversiktskart over kulturminnestien. Plassen har ikke markerte parkeringsplasser. Ved kartet er det en postkasse der man har mulighet til å ta med seg kart over stien. Kartet viser hvor de ulike kulturminnene befinner seg på stien. Denne plassen bør forbedres for å gjøre den mer brukervennlig. For eksempel bør det stå at det er kat i postkassen som man kan ta med seg. På orienteringskartet kunne man med fordel skrevet at terrenget er veldig lite fremkommelig enkelte steder. Denne informasjonen vil være god for flere brukergrupper.

Underveis på stien er det kulturminner, noen er ved veien, andre må man gå lenger inn i skogen for å se. Kulturminnene er umarkerte og vanskelige å finne. Disse burde markeres med skilt eller andre merkinger på vei frem. Kulturminnene i seg selv bør gjøres tydeligere. Det er få krakker underveis på stien, et sted er det en krakk, denne står plassert på en høyde, fremkommeligheten er derfor vanskelig. Det bør være flere hvileplasser med sittebenk gjennom hele kulturminnestien. Plassene må være så store at det er plass til rullestol.

Generelt burde hele kulturminnestien hatt tydeligere merkinger/skilting både for de som går med kart og de som går uten.

8. Revsneshagen

Det er skiltet ved veien. Dette er et stort uteområde som det ikke ser ut til at det er gjort noe med. Ved brygga og det gamle huset er det mulig og parkere, underlaget er hardt og flatt. Huset ligger i en skråning, det er ingen stier eller noen ankomst til huset. For å lette tilgangen til huset kunne man lagd en sti med svinger som gjør stigningen oppover til huset mindre. Bryggen på andre siden av huset var stengt ved kartlegging. Alternativt kunne denne bryggen blitt brukt som fiskebrygge. Før dette må den renoveres og sikres med rekkverk.

Oppe i lien, på et beite, bak huset er det gamle gravplasser. For å komme dit kan man enten gå oppover i skråningen, fremkommeligheten her er ikke god eller kjøre bil en annen vei opp, denne veien er ikke skiltet og det er ikke parkeringsplasser ved gravplassene.

Gravplassene ligger inne på et beiteområdet, underlaget er ujevnt og de ligger i et skrått terreng. For å bedre fremkommeligheten her må man ha en grind i beitegjerdet og stier ned til gravplassene. Alternativt kunne man bygd rullestolvei av impregnert tre i landskapet, da unngår man inngrep i terrenget. Da må det også undersøkes om beiteområdet er i bruk og om eier godkjenner dette.

9. Pevika badeplass

Det er skiltet ved veien. Skiltingen frem til og på stedet er dårlig, den burde bedres. Det er ikke henvist til noen spesielle parkeringsplasser. Dette bør forbedres for å gjøre ankomsten enklere. Nedgangen til badestranden er bratt. For å gjøre tilgjengeligheten bedre for flere bør det planeres ut stier som kan minske stigningen. Nede ved badeplassen er det bord og fiskebrygge. Etter eventuelle endringer med nedgangen til badestranden kunne det blitt lagd en rullestolrampe ut i vannet eller en flytebrygge som vil gi en sterkere opplevelse av vannet for de som ikke vil eller kan gå uti. Det går en sti langs vannet, som går ut til et toalett som er tilgjengelig og en brygge med god fremkommelighet. Stien frem er noen ulent og må oppgraderes.

10. Bryggerekka i Råkvåg

God skilting langs veien, men det er ikke skiltet når man kommer frem til området eller til parkeringsplass. Jeg parkerte ved butikken, ned fra denne parkeringen er det en bratt liten bakke ned til bryggerekka. Stigningen på denne bakken ble ikke målt, men på øyemål vil jeg anta at denne er for bratt for en i elektrisk rullestol og derfor ikke tilfredsstillende anbefalinger fra Trondheim Kommune. Denne bør derfor planeres mer ut. Det er et treskilt nede ved bryggene der det står informasjon om hva som befinner seg på området. Dette er uoversiktlig og lite lesbart. Det kunne

med fordel vært et oversiktskart og tydeligere tekst på skiltet, samt uthevet skrift for svaksynte. Det er handikoptoalett og cafe/restaurant med god tilgjengelighet på bryggerekka. De fleste av de andre bygningene hadde trapp i inngangspartiet, dette gjør det utilgjengelig for de i rullestol. For svaksynte er det nyttig at det er store kontraster i et inngangsparti, dette bør utbedres på enkelte av husene på bryggerekka. Underlaget ved bryggerekka er asfalt, det gir god fremkommelighet.

11. Haugsdal kro

Ligger ved et skitrekk. Kroa er skiltet ved veien og det går bilvei opp til kroa. Man kan kjøre bil helt inntil huset. Inngangspartiet er utstyrt med rampe, denne er for bratt. Rekkverket på rampe er malt med en rødfarge, den kunne med fordel blitt malt med en annen farge. Det ville gitt sterkere kontrast og et tydeligere rekkverket. I forhold til dens beliggenhet synes kroen å være ok i forhold til tilgjengelighet.

12. Krinsvatn

Godt skiltet ved veien. Det er en hyggelig rasteplass ved vannet. Gode parkeringsmuligheter, men ingen av plassene er markerte. Det er en asfaltert sti med stigning ned mot bord og toalett. Stiene kunne med fordel vært lagt i større svinger for å dempe noe av stigningen. Stiene er overkommelige for rullestol og fungerer som ledelinjer på området.

Nede på området er det et informasjonsskilt med kart over Fosen. Det er en stor glippe mellom gangsti og skilt som hindrer at man kommer nærmere skiltet. Når man setter opp skilt må man tenke på ulike brukergrupper, både i forhold til hvordan det settes opp, høyde og plassering. På dette stedet er informasjonsskiltet stort. Her burde man tette glippen mellom skilt og gangsti, og senket høyden noe. Gjerne tippet det noe forover for å hindre lysrefleksjon og gjøre informasjonen lesbar for flere. Utover dette kunne skiltet med fordel vært plassert i sammenheng med parkeringsplassen, både i forhold til bruksområde men også i forhold til synlighet.

Det er to bord på stedet. Det er også smale, asfalterte stier til bordene som ikke er koblet sammen med underlaget der bordene står. Dette burde utbedres for å fremme fremkommeligheten. Det burde vært større flate under begge bordene. På begge endene bør det være god plass til at en i rullestol kan få plass og ha muligheten til å velge hvilke side han/hun vil sitte på etter sol- og vindforhold. Det finnes ulike typer bord som ville vært gunstige for flere enn de som er der i dag, for eksempel bord med armlener som kan gi støtte og være til nytte for foreksempel de med dårlig balanse.

Det er tilrettelagt toalett og handikaptaolett på området.

En av stiene på rasteplassen fører ned mot vannet, denne stien stopper brått. I enden av denne stien burde det være noe som gjør en bevist på at den slutter, enten en brygge eller en ledelist/stoppkant.

Åfjord kommune

13. Selsettangen friluftsområde

Det er skiltet med friluftsområde ved hovedveien, det er vanskelig å oppdage og bør gjøres synligere med et større skilt eller høyere kontraster på skiltet. Det er godt skiltet med skilt for ”friluftsområde” langs veien innover, foruten siste kryss, her manglet et skilt. Dette bør settes opp.

Dette friluftsområde er delt i to områder.

I tilknytning til det første området er det en liten parkeringsplass, utover dette er det parkeringsmuligheter langs veien. Men for eksempel rullestolbrukere som ofte trenger plass til å komme seg inn og ut av bilen ville det antakelig være betryggende om det var markerte parkeringsplasser. I tillegg til å dekke dette behovet er også dette et krav.

Ved det første området er det ett oversiktskart, veien frem til skiltet er grus og gressplen, planert og relativt flatt, her er det god fremkommelighet. Skiltet står plassert noe høyt, informasjonen er dekket med plast, dette gir gjenskinn og gjør det vanskelig å lese. Skiltet burde lages i et annet materiale, både for å hindre gjenskinn, men også for at skiltet skal holde seg holdbart på lengre sikt. Området ut mot fjæra er planert gressplen som er relativt flatt. Her er det satt opp bord. Det er ikke lagd noen anretning for å komme ned til sjøen. Det kunne vært lagd en rampe ut i vannet eller en fiske-/flytebrygge for at tilgangen skulle bli bedre for flere. Det er en sti i enden av dette området, denne er ikke merket og er vanskelig å oppdage.

Hvis man følger denne skogstien eller går tilbake på parkeringsplassen og følger bilveien videre innover kommer man til Madsøya Naturreservat. Avstanden er kort og fremkommelige for alle. Ved Madsøya Naturreservat stopper veien ved fjæra, med god utsikt utover fjorden. Her burde man sikre ned mot fjæra med naturlige kontraster, samt sette ut bord, disse kan fungere som hvile- og rasteplass.

14. Stupetårn

På veien til Stokkøya, rett før avkjøringen til Lauvstrand er det et lite uteområde ved et vann, med bord og stupetårn. Her er det ingen skilting eller parkeringsmuligheter, kun plass til en bil eller to i et ulent terreng. Frem til stupetårnet er det en smal sti som går over stein og i terreng. Den er ufremkommelig og det er ingen naturlige ledelinjer frem til tårnet. Stupetårnet har mange muligheter for å hoppe både fra høyt og lavt. Det er trapper på vei opp og rekkverk på sidene. Trappene kunne med fordel vært merket med tydeligere kontraster.

Bordet, som er plassert nede ved vannet er ødelagt og er plassert i et ulent terreng.

For at det her skulle blitt bedre tilrettelagt måtte man sprengt og planert ut området, .lagd noen flere parkeringsplasser, satt ut flere bord/krakker og skiltet ved veien. En slik oppgradering ville gjort området mer tilgjengelig og attraktivt for flere.

15. Stokkøya sjøenter/Hosnasand

Strandbaren, som er serveringsstedet er tilrettelagt for rullestol. Det er tilgjengelig handikaptoalett i bakkant av bygget. Det bygges 13 nye enheter på området, alle de nye rommene er til utleie og vil bli tilrettelagt i forhold til universell utforming. Det er vanskelig å si hvordan de eksakt vil bli, de skal stå ferdige til våren 2009.

Det vil bli stier av betong, slik at man enkelt kan komme mellom overnattings enhetene og Strandbaren med stol. Det er ingen ledelinjer for blinde på området.

Vannet er langgrunt og underlaget er bare ren sand. For å gjøre bademulighetene mer tilgjengelig bør det settes opp et rekkverk som går ut i vannet.

16. Harbakhula

Finner man ved å følge skilt til Harbak. Det kunne med fordel vært skiltet til Harbakhulen. Videre på veien finner man skilt til Harbakhula.

Stien til Harbakhula starter ved et museum, så parkeringsmulighetene er gode. Det er ingen markerte plasser, men det er mye plass. Minner om krav om markerte rullestolplasser. Ved museet er det skiltet mot Harbakhula, stien fortsetter inn på et beiteområdet. Stien er utydelig i terrenget og tidvis mangler det merkinger. Det burde forbedres ved å sette ut flere løypepinner med rød topp, slik det er i dag er det for langt mellom hver løypepinne. Enkelte steder på stien kunne man planert ut for å gjøre tilgjengeligheten bedre. Eventuelt kunne man lagd rullestolvei av trykkimpregnert trevirke, slike veier egner seg godt i ulent terreng og spare terrenget for skjæmmende inngrep. I det siste stykket opp til hula var det trapper, trappene burde markeres med tydeligere kontraster som vil gjøre stegene tydeligere. Denne delen av ruten er sikret. Her kunne det vært ryddet ytterligere for å gjøre fremkommeligheten bedre.

Ørland kommune

17. Sjøgata på Uthaug

Det er skiltet ved veien, her er det også skiltet for parkeringsplass. Parkeringsplassen ved Sjøgata burde vært markert tydeligere for å gjøre adkomsten enklere. Sjøgata er en lang gate med små trehus, naturlige ledelinjer i skille gangsti/gress og har god fremkommelighet.

Sjøgata er ikke i seg selv et område, men en gate blant så mye mer. For å gjøre gaten tydeligere kunne man skiltet bedre eller hatt andre kjennetegn. Det kunne med fordel vært krakker langs gaten der folk kunne hvile eller nyte en kaffe.

Foto: Kristian Pettersen og Ragnar Vennatrø

18. Garten

Gammel steinalderboplass som ligger i toppen av et boligfelt, ytterst i Ørland kommune. Det er ingen parkeringsmuligheter annet enn på en snuplass i toppen av et boligfelt. Dette bør utbedres for å gjøre adkomsten enklere.

For å komme ned til boplassen må man gå igjennom en ulent skogssti. Den er ikke merket. Det er ingen gode kontraster på stien. Stien ned til kulturminnet burde være tydeligere, enten med tydelige markeringer, eventuelt kunne man lagd en rullestolvei i trykkimpregnert trevirke for å bevare terrenget. Det vil i tillegg øke fremkommeligheten for flere.

Nede på boplassen ser man rester av stein/grunnmur i terrenget. Området er avskåret med fjell og god utsikt ut mot fjorden. Området er ulent og må tilrettelegges, planeres eller bygges ut for at flere brukergrupper kan besøke området. Området ville blitt mer interessant om det hadde hatt et informasjonsskilt som fortalte områdets historie.

19. Nøkkelhaugen

Det er ikke skiltet frem til Nøkkelhaugen på hovedveien, her må man være kjent for å finne frem. Det er et skilt der stien opp til kulturminnet går. Det er ingen parkeringsmuligheter annet enn langs veien.

Skogsstien opp er bratt. Den er ikke merket, man kunne lagt stein langs stien for å lage en naturlig ledelinje opp til kulturminnet. For å gjøre den mer tilgjengelig burde den vært planert ut der det var mulig og/eller eventuelt utstyres med rekkverk. Et rekkverk kan brukes til å støtte seg på og fungerer også som ledelinje for svaksynte.

Når man er oppe kommer man først frem til gravhaugen, her ser det ikke ut som det går an å gå videre. Det gjør det og bør markeres med tydeligere sti i terrenget eller andre markeringer. På denne siden av gravhaugen er det et stort område med god utsikt utover havet. Området kunne blitt ennå mer attraktivt med noen bord og krakker på dette platået.

20. Bruholmen friluftsområde

Her er skiltingen tilstrekkelig langs veien. Det savnes informasjon over området på parkeringsplassen.

Man kommer fram til en stor plass, her er det ikke oppmerkede parkeringsplasser. Det er tilrettelagt WC, men ingen vei bort, kun planert gressplen. Det er ingen skilt som forklarer resten av området.

Det er to utganger til sti, dette viser seg å være en ca. 700 meter lang sti som går rundt odden og ut mot havet og som leder til Hovsfjæra fuglefredningsområde. På stien er det relativt god fremkommelighet, noen steder er den smal og heller noe, disse stedene burde utbedres. Noe bedre tilrettelegging og en forklaring på området ville gjort ankomsten bedre.

Fra Bruholmen friluftsområde går det tursti til Fitjan, bildet til venstre viser skiltet som står ved Bruholmen friluftsområde. På dette skiltet kunne man i tillegg presentert i hvilke område veien gikk og hvordan stien er utformet. På turstien er det plassert ut benker med jevne mellomrom. Etter denne stien kan man følge veien videre til Austrått fort. Dette må skiltes.

21. Austråttområdet

Austrått Fort og Austråttlunden landskapsvernområde: Det er godt skiltet ved veien. Austrått fort ligger på toppen av Austråttlunden. Det er skilt som viser hvor det er parkeringsplass, både til Austrått Fort og Austråttlunden. Det er ingen markerte plasser.

Det er grusvei opp til Austrått Fort, underlaget er hardt. På toppen ved fortet er det asfalt underlag. På området er det bord, disse er plassert utilgjengelig oppå noen småhauger, disse bør flyttes mer tilgjengelig.

Ned fra området er det også skiltet til noen stier igjennom Austråttlunden, disse er smale og delvis usynlige i gress.

Austråttlunden er et landskapsvernområde med interessant fugle- og dyreliv og et stianlegg med natursti. Det er et lite kart i starten på lunden som viser området, dette kunne med fordel vært tydeligere. Austråttlunden har en 3 km lang rundløype som er opparbeidet med grusdekke, stien er bred. Austråttlunden er godkjent for rullestolbrukere.

Austråttborgen: Her er det ikke merket for parkeringsplass, men man kommer til en stor plass der det blir naturlig å parkere. Det burde vært markerte handikapplasser. Fra parkeringen er det grussti frem til borgen. Det er noe helning og skråning på stien, denne kunne planeres for å fremme fremkommeligheten.

Utenfor borgen er det et stort grøntområde med noen bord og krakker. Området er relativt flatt og godt fremkommelig for alle.

Austrått friluftsområde: Man kjører utover i fjæra, forbi Austrått borgen og kommer opp til en campingplass, her er det parkeringsmuligheter. På parkeringsplassen står et informasjonsskilt over Austråttområdet. Dette er tydelig og oversiktlig, men burde vært lavere og tippet 5-10 grader fremover for å hindre lysrefleksjon og gjøre informasjonen tydelig for flere. Dette skiltet kunne med fordel stått flere steder på Austråttområdet. Her er blant annet badeplassen presentert.

Badeplassen ligger innenfor campingområdet og er åpen for alle. Det går vei fra parkeringsplassen ned til badeplassen, dette er en gressvei, ned mot badeplassen er det en nedoverbakke. Veien kan enkelte steder være vanskelig for rullestolbrukere. Dette burde man kunne planere ut. Det er ikke tilrettelagt noe på badeplassen. Her kunne det for eksempel vært et rekkverk til å støtte seg på for å komme ut i vannet. Området ved stranden er stort, flatt og gresslagt. Det står et skilt i enden av gresset som presenterer Hovsfjæra fuglefredningsområde.

22. And-damman

Det er ingen skilt ved veien og ingen parkeringsmuligheter annet enn langs hovedveien. Det er en smal nedkjørsel fra veien, nede på området er det et skilt som blant annet beskriver at and-damman er tilrettelagt for rullestol og barnevogn. Det er en god sti frem til området, med naturlig ledelinje i skille grus og buskevekster. And-damman er et uteområde med bord, krakk, oppbygd grill og en liten dam man kan plaske i. Det er ikke tilrettelagt noe ned til dammen, her kunne man evt satt ut en brygge. Videre forbi området går det en sti, denne er ulent.

Bjugn kommune

23. Mølnargården

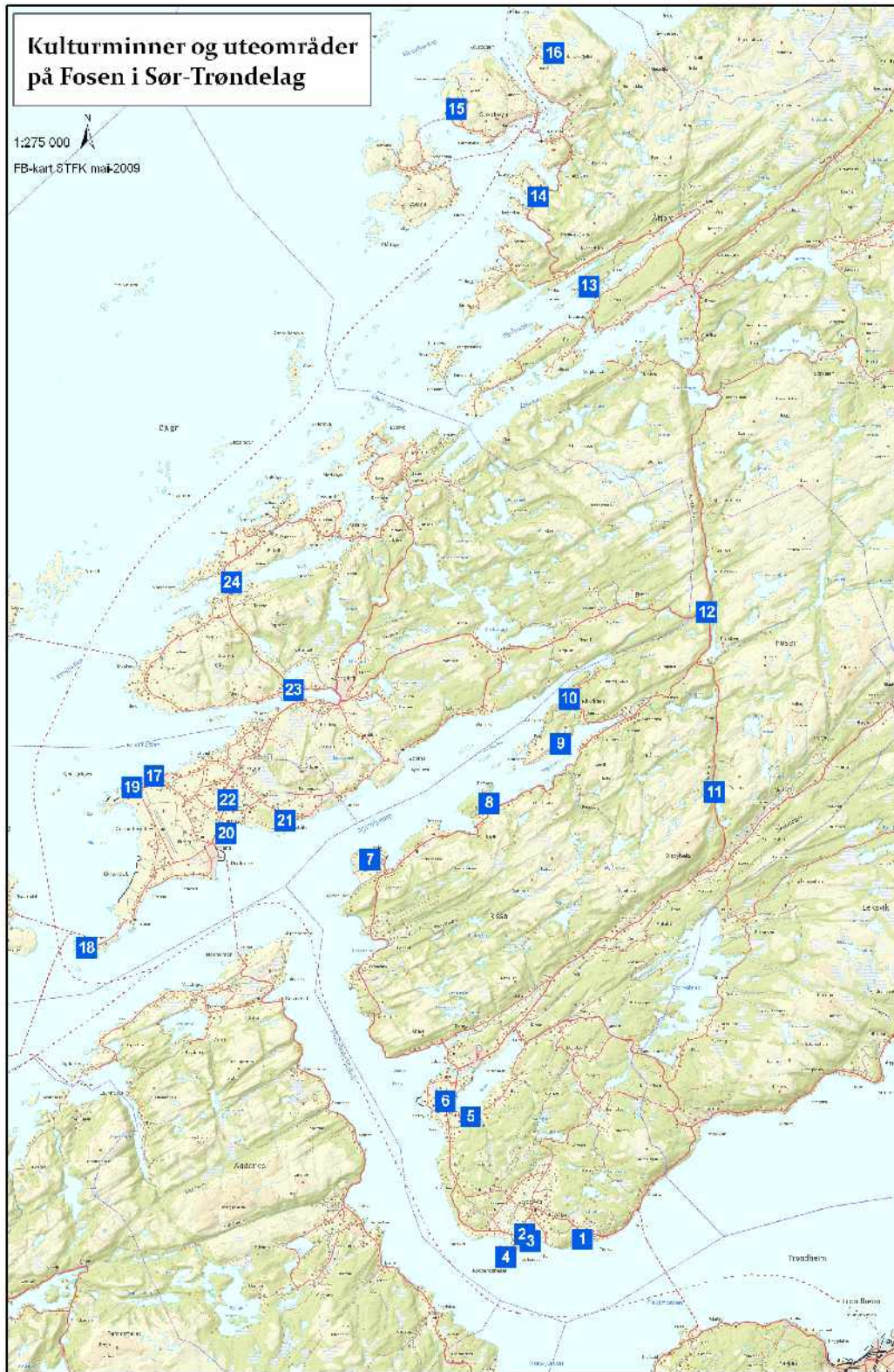
Godt skiltet ved veien og ved gården. Ikke oppmerkede parkeringsplasser, dette anbefales. Mølnargården er et stort område. Det er flatt oppe ved husene, men stiene ned mot fjæra og Kvenna er ulente og heller nedover. Disse er merket med skilt. Det er trapper inn på hovedhuset og stabburet, på låven er det rampe opp i andre etasje og flatt ved inngangen til første etasje. Gården var ikke oppe da besøket ble gjort så det er vanskelig å si noe om bruksområde i forhold til tilgjengelighet.

24. Valseidet forminneområde

Det er skiltet ved veien, det er liten parkeringsplass. Ved parkeringsplassen er det et bord og krakk og et skilt over området. Dette skiltet er tydelig, men det er lett å glemme ruten da man begynner å gå. Her kunne det lønne seg å trykke opp noen kart folk kan ta med seg da de skal gå turen. Opp til området går man på en traktorvei, den er bratt og ulent. Oppe på området er det ikke noen tydelige skiltinger, og det er vanskelig å finne frem, man kan såvidt se en sti i terrenget. Området burde vært merket bedre. Området er ikke tilgjengelig for rullestolbrukere.

Kart

Nyttige lenker:

Kulturbruket og Go id Design. 1998. *Ørlandsguiden til kulturliv og aktiviteter*.
<http://www.orland.kommune.no/file.axd?fileID=9918> (22. Desember 2008)

Nordland fylkeskommune. Fylkesrådet for funksjonshemmede. Utbyggingsavdelingen.
Tilrettelegging for funksjonshemmede i friluftsområder. Ideer og veileding. 1995.
<http://www.dirnat.no/content.ap?thisId=500011158> (22. Desember 2008)

Norges Blindeforbund (2004) *Et inkluderende samfunn. Håndbok om synshemmedes krav til tilgjengelighet*.

Direktoratet for naturforvaltning. *Naturvennlig tilrettelegging for friluftsliv*. 2006-27.
<http://www.dirnat.no/content.ap?thisId=500025342&language=0> (22. Desember 2008)

Direktoratet for naturforvaltning. *Friluftsliv for funksjonshemmede*. 2003-4.
<http://www.dirnat.no/content.ap?thisId=1007439&language=0> (22. Desember 2008)

Friluftsrådernes Landsforbund og Norges Handikapforbund Trøndelag. (2007) *Veileder til registreringsskjema -kartlegging av tilgjengelighet og universell utforming av friluftsområder*.
<http://www.friluftsrad.no/Default.asp?WCI=DisplayGroup&WCE=261&DGI=261> (9.januar. 2009)

www.fantastike-fosen.com

www.trondheim.kommune.no/universellutforming

Trondheim Kommune. *Veileder publikumsbygg*. <http://www.trondheim.kommune.no/content.ap?thisId=1117611048> (2. mars. 2009).

Trondheim kommune. *Universell utforming – flerleilighetsbygg*.
<http://www.trondheim.kommune.no/content.ap?thisId=1117639474> (2. mars. 2009).